

Dioxin og sædkvalitet – indlæg til Politiken

Den 9.12.18

Anders Legarth Schmidt skrev i Politiken den 22. nov. 2018, at danskerne i snit får dobbelt så meget dioxin ind i kroppen, som grænseværdien tillader. Men hvorfor er dette opsigtsvækkende?

Det hænger sammen med, at den kemiske klorforbindelse dioxin både er hormonforstyrrende og kræftfremkaldende, og at stoffet kun meget langsomt bliver nedbrudt i menneskekroppen. Den samlede nedbrydningstid strækker sig fra 5-50 år.

Læs mere her:

Sædkvalitet

EFSA (Det rådgivende udvalg for fødevarerikkerhed i EU) har vedtaget en ny grænseværdi for hvad et menneske kan tåle at indtage af dioxin med føden. Dette skal blandt andet forhindre, at gravide kvinder får en så høj koncentration af dioxin i deres kroppe, at deres drengebørn får dårlig sædkvalitet.

Mænds sædkvalitet er blevet fulgt i mange år af lægerne på Rigshospitalet, og så sent som i april 2018 skrev overlæge Niels Jørgensen i en nyhed fra hospitalet: "Vi har ikke set en bedring i det generelle niveau for danske mænds sædkvalitet på trods af et relativt stort fald i andelen af de unge mænd, der som fostre har været udsat for moderens rygning under graviditeten. Det tyder på, at der er andre faktorer, som fastholder det lave niveau, og det er afgørende, at vi fortsat udforsker disse faktorer med henblik på at kunne forbedre sædkvaliteten fremadrettet." (Rigshospitalet 11.04.18)

En af disse faktorer er netop dioxin.

Dioxin blev kendt i offentligheden i 1976 efter ulykken i Seveso, Italien. Her undslap der store mængder dioxin fra en kemisk fabrik. – I 2006 konstaterede Allan Astrup Jensen, teknisk chef hos Force Technology, at der havde været mange diskussioner af mulige sundhedskonsekvenser ved Seveso-ulykken. I de første år var det en almindelig opfattelse, at dioxin kun havde forårsaget mindre kortvarige skader på mennesker. Men i 2006, da man vurderede langtidsvirkningerne, blev det klart dokumenteret, at disse eksisterede. Den øgede dødelighed og forekomsten af forskellige kræftformer var tydelig, ligesom effekter på reproduktion, immunsystemet og tandudvikling.

Kilder til dioxin i føden

I Danmark er det affaldsforbrændingsanlæg, der har tiltrukket sig stor opmærksomhed som kilde til frembringelse af dioxin. Op gennem 1980'erne fik myndighederne kortlagt

forekomsten af landets mange små affaldsforbrændingsanlæg og lukket en del af dem. Efterhånden blev området reguleret med hjælp af grænseværdier fra EU, og anlæggene blev forsynet med rensning af røggassen, inden den forlader de høje skorstene. – Ved udgangen af 2004 overholdt 91 % af kapaciteten på de danske forbrændingsanlæg grænseværdien for dioxinudledninger på 0,1 ng I-TEQ/m³ målt ved normal drift.

Hvorfor får danskerne så mere dioxin ind i kroppen end grænseværdien tillader?

For det første er dioxin ikke forsvundet fra naturen, selv om udslippene fra industri- og affaldsanlæg er blevet reguleret. Som Legarth Schmidt skrev, bliver stoffet ophobet i fedtvævet hos dyr både på landjorden og i vandet. Fugle, fisk og pattedyr inkl. vildt, kan transportere små mængder af giften fra sted til sted.

På grund af den nye grænseværdi skrev den danske Fødevarestyrelse derfor følgende den 23.11.18 på sin hjemmeside: Fødevarestyrelsen anbefaler, at kvinder i den fødedygtige alder, gravide og ammende højst spiser én portion laks fra Østersøen om måneden, netop på grund af indholdet af dioxin. Vil man spise fisk med lavt dioxinindhold bør man spise magre fisk, som f.eks. rødspætter.

Inden for de senere år har det vist sig, at den største kilde til dioxin i luften kommer fra afbrænding af træ i små træfyrianslæg, dvs. brændeovne, træpillefyr og brændefyr. Disse anlæg står for ca. 60% af dioxinudledninger fra danske kilder til luften, mens ca. 25% skønnes at komme fra ildebrande. Det værste er, at udledningerne fra brændeovne finder sted få meter over jorden og ikke i 100 meters højde sådan som udledningen fra skorstene på regulerede affaldsforbrændingsanlæg. Røgen fra brændeovne m.m. rammer derfor såvel mennesker som planter og dyr i lav højde.

Nye målinger af dioxin fra brændeovne.

I september 2018 offentliggjorde Miljøstyrelsen nye in-situ målinger af emissioner fra brændeovne i private boliger. De blev gennemført på skorstene i Brøndby og Hvidovre og bekræftede de tidligere dioxinmålinger fra undersøgelserne i Gundsømagle mellem 2002-2005. Konklusionen blev, at det IKKE er brændeovnens alder, der har betydning for dioxinudslippenes omfang, men i højere grad brændslets art og kvalitet. Barkholdigt træ afgiver langt mere dioxin end afbarket træ. Rapporten fra Miljøstyrelsen afslutter omtalen af de nye undersøgelser med følgende: "For partikler og Black Carbon er emissionen mindre end antaget, for PAH er den på niveau med det forventede og for dioxin er den højere". – Det betyder, at forureningen med dioxin fra fyring i brændeovne ikke bliver mindre i moderne ovne, snarere tværtimod. Moderniseringspolitikken som regeringen har fulgt indtil nu fremmer med andre ord ikke løsningen på helbredseffekter fra dioxin i fødevarer.